

Зміст системи управління витратами

Федірець О.В.

Полтавська державна аграрна академія

Система управління витратами була створена інженерами і технологами у другій половині XIX ст. у США. Її мета формулювалася так: надання інформаційної допомоги управлінцям, контроль і прогнозування витрат, вибір найефективніших шляхів розвитку підприємства, прийняття оперативних управлінських рішень [3, с. 487]. Суть системи полягає у забезпеченні інформації для управління підприємством (рис. 1).

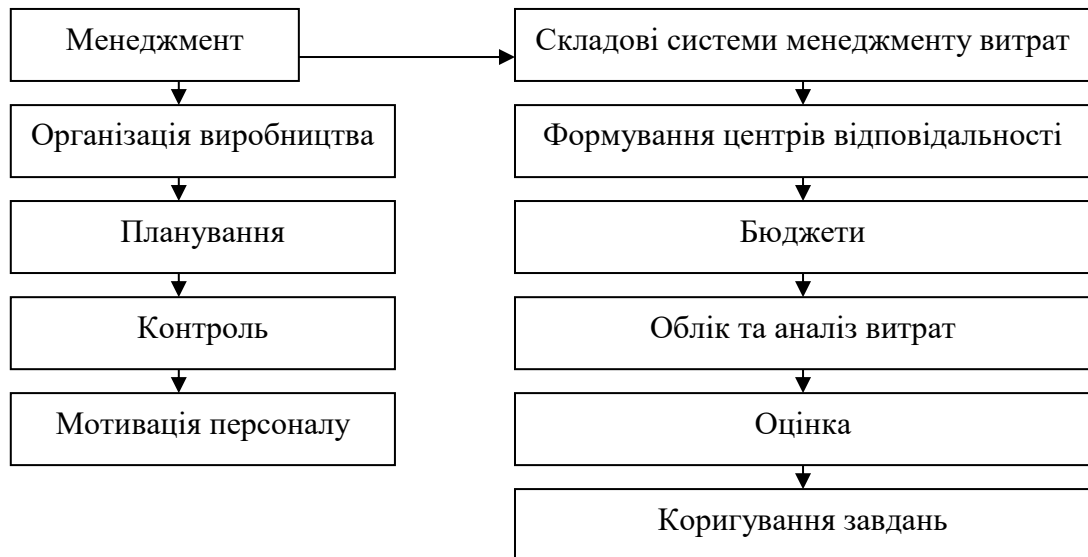

Рис. 1. Реалізація функцій менеджменту через систему коригування завдань [2, с.128]

Будь-яке підприємство є складним поєднанням різноманітних ресурсів, організованих та скоординованих з метою виробництва товарів та послуг. Підприємство орієнтується на досягнення високого або постійно зростаючого прибутку від реалізації. Одержання бажаного результату залежить від трьох складових: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації продукції. Таким чином, необхідно здійснювати постійний аналіз цих складових та визначати залежність між

витратами, обсягом реалізації, ціною і прибутком підприємства, а також здійснювати пошук можливостей максимізації прибутку шляхом вибору найвигіднішого поєднання змінних та постійних витрат. Це входить до функцій процесу управління витратами, як і зазначає Чухліб О. А. [6, с. 131].

Основним завданням управління витратами є пошук шляхів найефективнішого використання наявних обмежених ресурсів за допомогою планування, калькулювання, обліку і контролю витрат внутрішньовиробничої діяльності.

Управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них. Крім того, це процес цілеспрямованого формування витрат підприємства щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Управління – важлива функція економічного механізму будь-якого підприємства.

Існує ряд концептуальних основ управління витратами. До них належать [5, с. 121]:

1. Концепція ланцюжка цінностей, що була сформульована М. Портером. Вона базується на необхідності виходу за межі підприємництва з метою ефективного управління витратами і переносить акцент в аналізі витрат на процеси, що відбуваються за межами підприємства. Тобто концепція ланцюжка цінностей ґрунтується на розширеному підході до формування й управління витратами та пропонує враховувати усі механізми, що приводять до витрат, по всьому ланцюжку цінностей в рамках усього набору видів діяльності підприємства.

2. Концепція трансакційних витрат. Ця концепція з'явилася у 90-х роках XX століття. Основою цієї концепції є те, що існує два види витрат: виробничі та трансакційні. Останні витрати включають у себе:

- витрати пошуку інформації;
- витрати ведення переговорів;
- витрати специфікації і захисту прав власності.

3. Концепція ABC. Вона формалізує облік і аналіз витрат за видами

діяльності у частині розподілу накладних витрат на конкретні товари, роботи, послуги. В основі концепції лежить економічний розрахунок реальної собівартості товарів, робіт, послуг.

4. Концепції стратегічного позиціонування. Їх основна ідея полягає у тому, що до сфери управлінського обліку та аналізу витрат буде додаватися докладна інформація про витрати. І це буде відбуватися ще до початку розробки стратегії компанії, галузі, економіки в цілому.

Погоджуємося з Грешаком М. Г. що система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат; планування витрат; облік і аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат [1, с. 98].

Такими підсистемами керують відповідні структурні одиниці підприємства залежно від його розміру (відділі, бюро, окремі виконавці).

Переваги ефективного управління витратами за словами Патрина Г.О. є наступними [4, с. 127]:

- виробництво конкурентоспроможної продукції за рахунок більш низьких витрат, і відповідно, цін;
- наявність якісної і реальної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку, порівняно з продуктами інших виробників;
- можливість застосування гнучкого ціноутворення;
- надання об'єктивних даних для складання бюджету підприємства;
- можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансової точки зору;

Критерієм оптимізації управління є мінімум витрат. Низький рівень витрат дає змогу підприємству отримати певні конкурентні переваги на ринку збуту, вільно провадити свою цінову політику та за інших рівних умов досягти більш високих розмірів прибутку.

Зниження рівня витрат є важливим завданням, але не основною метою управління витратами підприємства. Процес тільки зниження рівня витрат

може супроводжуватися зниженням якості виготовленої продукції та сервісного обслуговування покупців, які користуються попитом, але потребують здійснення значних витрат [2, с. 17].

Головною метою управління витратами підприємства є підвищення конкурентоспроможності та ефективності його діяльності.

Витрати підприємства ідентифікують за їх видами, місцями виникнення та носіями. Ці параметри відображають напрямки процесу витрачання наявних у підприємства ресурсів.

Отже, цілеспрямоване формування витрат на підприємстві, тобто управління витратами, відбувається за їх видами, місцями та носіями.

На підставі одержаних даних, аналізу прогнозів та виробничих бюджетів система управління витратами забезпечує планування господарської діяльності. Особливість цієї системи полягає в її орієнтації на детальний облік витрат на виробництво, пов'язаних з використанням ресурсів і калькулюванням собівартості продукції з метою вишукування резервів зниження витрат на одиницю продукції. На нашу думку, система управління витратами є складовою системи менеджменту на підприємстві, оскільки охоплює не тільки облік витрат, а й порядок їх планування, організацію виробництва та розробку системи стимулювання працівників за досягнення поставлених цілей.

Система управління витратами забезпечує контроль та аналіз поточної діяльності підрозділів, дозволяє виявити взаємозв'язок між рівнем витрат, обсягами виробництва й прибутком і на підставі цього оперативно планувати майбутню діяльність. Тобто за своєю суттю система управління витратами націлена на перспективу.

Система управління витратами направлена на задоволення виключно внутрішніх потреб підприємства при управлінні його виробничо-збутовою діяльністю. Вона не обмежена у виборі методів і розробляється відповідно до особливостей організаційної структури, тактичних та стратегічних цілей підприємства, технологій виробництва продукції, вимог виробничих процесів тощо.

Список використаних джерел

1. Грещак М.Г. Управління витратами: [навчально – методичний посібник для самостійного вивчення] / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2008. – 358 с.
2. Дем'яненко С.І. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві / С.І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 1998. – 264 с.
3. Мескон М.Х. Основы менеджмента/ М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
4. Патрин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства / Г.О. Патрин // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 124-133.
5. Тарнавська Н.П. Менеджмент: теорія і практика: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.П. Тарнавська, Р.М. Пушкар – Тернопіль: Карт-бланш, 1997. – 356 с.
6. Чухліб О.А. Управлінське рішення щодо витрат у собівартості продукції / О.А. Чухліб // Фінанси України. – 2008. – №2. – С. 129 – 137.